

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton.
 Előfizetési ár: egész évre 14 korona, fél-
 évre 7 korona. Egyes szám ára 30 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal Debreczen, Kollégium;
 ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
 minden közleményt, előzetest, reklamációt és hirdetési díjat.

Kálvinista őszinteség.

Olyan erényünk, amelyikkel nagyon sokszor szívesen eldicsekszünk.

Csak hogy én úgy látom, nincs tévedés nélkül az az értelmezés, melyet mi ennek a szép szónak tulajdonítunk és gyakran nem más, mint udvariasság, gorombaság, vagy éppen indulat-roham, amit őszinteségnek legyezzünk.

Úgy vélem, az őszinteség csak arra kötelez, hogyha hibásnak, károsnak, engem megbántónak találok embertársam eljárását, adjam azt tudtára neki magának s ne igyekezzem előtte baráti arcot mutatván, háta megett romlására törni. De nem indíthat arra, hogy a vett — esetleg csak vélt — sérelmet kiméletlenséggel viszonzozzam, vagy éppen, hogy a hibásnak talált eljárást kipellen-gérezzem.

Újra csak vissza kell térni ahoz az alap-igazsághoz, hogy a kálvinistaság nem lehet más, mint keresztyénség, tehát a kálvinista őszinteség is csak keresztyén őszinteség. Vagyis szeretet-teljes, szelid és okos. Amely arra készlet, hogy *négyszemközt* dorgáljam meg vétkező atyámfiat. Hogy ne legyen felettebb igaz. Hogy ne ítéljek, mert magam is ítélet alá esem. Hogy óvakodjam a botránkozástól. Hogy bocsássak meg az én atyámfianak hetvenhét-szer.

Szép erény az őszinteség, az igazságnak nyíltan, szemtől-szembe kimondása. De csak akkor, ha úgy gyakoroljuk, hogy ne okozunk vele *felesleges* fájdalmat. Még arra sincs okvetlen szükség, hogy az igazságot mindig kimondjuk. A Benedek Elek meséje a szerencsétlen kis fiúról, ki a neki kenyeretadó jóltevőjét „Kancsi ténsasszony”-nak szólítja, mivelhogy mindig igazat akar mondani s a jóságos asszonynak csakugyan hibás a szeme, — nagyon jó példázat erre. Annál kevésbbé szükséges a kimondandó igazságnak

durva szavakba öltözni. A „suaviter in modo” böles elve az igazmondásban is érvényesülhet.

Tudom, hogy az igazságnak szelid, szeretet-teljes formában elmondása is sokszor rosszul esik annak, ki csak hódolathoz és magasztaláshoz van hozzászokva, ki nem akar ismerni más igazságot, mint a maga igazságát, ki azt hiszi, hogy a vele nem egyformán gondolkodó embertársának vagy értelmi vagy erkölcsi defektusa van. Ám az ilyen emberrel szemben is, kinek im minden, az ő gondolatával nem azonos igazmondás fájdalmat okoz, vajjon nem üdvösebb-e, ha szeliden s szeretettel gyakoroljuk az őszinteséget? Így van rá remény, hogy magába száll, az őszinteség örve alatt elkövetett durvaság pedig csak dacosabbá edzi a lolkét. Pedig nekünk az volna a feladatunk, hogy a fájdalomkózzással is gyógyítsunk, a büntetéssel is javítsunk s az el-tévedetteket is mentjük meg Isten országának.

Nem akarok arról szólni, hogy a kimélet-lenség a közvetlenül nem érdekelt szenvedőknek is kellemetlen érzést, sőt sokszor fájdalmat okoz. Hogy még erkölcsi hatása is káros ezekre is, mert a szilaj tülekedéseket látván, nem egy való-ban érdektelen embernek az a gondolata támad, hogyha *ilyen* az őszinteség, akkor a társadalomra nézve jobb a szelid békés hazugság. Amely gondolat aztán súlyos eltévelyedésekre viszen s mindenekfelett irtja az őszinteség valóban nemes erényét.

Más egyéb virtusokkal inkább kevesebbet törődve, a *keresztyén* virtusoknak önmagunkban és másokban megszilárdításán kellene mindenk-felett iparkodnunk. S itt megint azt mondom: legkivált a pásztoroknak. Mert a pásztorok civó-dását, kiméletlenségét, szeretetlenségét látván, csuda-e, ha a hívek azt találják mondani: Hogy ilyen pásztor szavára hallgassunk, ahoz valóban — birkáknak kellene lennünk.

Tárca

A bibliai számok és a Kabbala.

(Folytatás.)

I. A bibliai számok.

1. A kettős szám.

A 2 a bibliában rendszeresen *egy keveset, néhányat, valamit* jelent; így péld. 1 Kir. 17, 12-ben olvassuk, a régibb Károli-fordítás szerint: „imé *valami* fát szedegetek“, a revideált fordítás után: egy *kis* fát szedegetek“, míg a héber eredetiben ez áll: „*két* fát szedegetek“, s Komáromi Csipkés György is így fordítja e tételt: „imé én *két* fát szedegetek.“ Ésaías 7, 21-ben pedig ezt látjuk: „kiki egy fejős tehenet tart és *két* juhot“, amin *nehány* juhott kell érteni.

2. A hármas szám.

E számnak az Isten lényegére, a Szentháromságra való vonatkozása ismeretes. A Szentháromság három személyére vonatkozó tant összeköttetésbe szeretik hozni 1 Móz. 18, 1. 2-ben e mondással: „megjelenék Ábrahámnak az Úr . . . és felemelé az ő szemeit, és látá, hogy imé három férfiú áll előtte stb.“, s ez alatt a Jehovának három személyben, alakban való megjelenését értik, holott az a valószínűleg jó magyarázat, hogy itt az Úrnak két alárendelt kísérelőjével, két angyallal való megjelenéséről beszél a szentíró. De semmiesetre sem tartozik ide a mózesi áldásnak háromtagúsága (4 Móz. 6, 24 kk), sem pedig az Ésaíasnál (6, 3) előjövő háromszor *szent* szó, mely inkább csak retorikai forma, s mint ilyen a mondatnak superlativusra, Isten nevének a lehető legmagasabb fokra emelését akarja jelenteni. A hármas szám szimbolikus jelentősége mindig valamely dolog vagy eszme teljességbe jutásában, a kezdet, a közép és a vég meglétében nyer a bibliában kifejezést. A dolog kimerítésének és teljes átfogásának ez az eszmeje egészen világosan előtűnik abban a követelményben, hogy minden férfi esztendőnként háromszor tartozik ünnepet szentelni az Úrnak (2 Móz. 24, 14); a naponként háromszor való térdreborulásban (Dán. 6, 10); a három napi (1 Móz. 40, 10 kk; 2 Móz. 10, 22; 4 Móz. 31, 19; 2 Sám. 24, 13; 2 Kir. 2, 17; Jón. 2, 1; Máté 12, 40; Csel. 9, 9), a három hónapi (2 Móz. 2; 2; 2 Sám. 24, 13), vagy a három évi (3 Móz. 19, 23; 5 Móz. 14, 28; 26, 12; Ésaías 16, 14; Luk. 13, 7) időközben, amelyek alatt vagy végezetőkkel valaminek meg kell történnie. Mint a sikeres, teljes végre juttatott cselekvény kifejezése áll a hármas szám Dávid háromszoros magameghajtásában (1 Sám. 20, 41); a gyermekre való háromszoros ráborulásban (1 Kir. 17, 21); a földbe háromszor belelövésben (2 Kir. 13, 18); de egyszersmind Delilának Sámson által való háromszoros rászedésében (Birák 16, 15), és Jézusnak Péter által háromszor való

megtagadásában (Máté 24, 34) is. Ide tartozik továbbá az a bibliában gyakrabban említett szokás is, hogy a győzelem biztosítása céljából hármas csapatokkal támadják az ellenséget (Birák 7, 16; 9, 43; 11 Sám. 11, 11; 13, 17; 2 Sám. 18, 2; 2 Kir. 11, 5. 6; Jób 1, 17). A kitűzött cél elérésére teljesen elégséges szám gyanánt áll a három e helyeken: 5 Móz. 19, 7 (a három szabad város kiválasztása az ország mindkét felére nézve): Józsué 18, 4 (3—3 férfi minden nemzetségből). Lásd még: 1 Sám. 1, 24; 3, 8; 20, 29; 2 Sám. 18, 14; Máté 26, 44; Luk. 23, 22; Ján. 21, 17; 2 Kor. 12, 8. Egy egészen kimerítő, az egész kört képviselő szám értelmében: Jób 2, 11 (Jób három barátja); Máté 13, 33 (a három mérce liszt); 1 Kor. 13, 13 (a három alaperény) 1 Ján. 5, 8 (a három bizonyágtévő); ide tartozik még Csel. 10, 16 (háromszoros mennyei szózat) és 2 Kor. 12, 2 (a harmadik ég). Mindezek felül az új testamentumban látjuk a hármas szám különösebb jellegét kidomborulni. A Máté evangéliomának elején álló geneológiai táblázat három nemzetségről beszél. Krisztus Urunk három tanítványát háromszor veszi maga mellé halott-támasztó dicsőségének, hegyi megdicsősülésének és Gecsemáné-kerti vívódásának tanúi gyanánt, és ő a két ószövetségi szenttel együtt szintén egy mennyei triaszt alkot (Máté 17, 1—3; Márk 9, 2—4; Luk. 9, 28—30); Péter háromszor tagadja meg a Mesterét (Máté 26, 69—75), s Pál apostol háromszor könyörgött az Úrnak, hogy távozzék el tőle a Sátán angyala (2 Kor. 12, 8). Különösen a Jelenések könyve bővülködik a tárgyak és gondolatok hármas rendszerű felsorolásában, mint pl: 3, 5: háromféle jutalom; 3, 8; a filadelfiabeli gyülekezet három jó tulajdonsága; 3, 9; a hamis zsidóknak három dolgot kell tenniök; 3, 12: a győzőre három név íratik fel; 3, 14: három név tulajdonítatik Krisztusnak; 3, 18: az egyháznak három dolgot kell megtennie; 4, 5: a királyi székéből villámlások, mennydörgések és szózatok, tehát három jel jöve; a 4, 8-ban négy csoport háromság olvasható; 4, 9: dicsőség, tisztesség, hála; 4, 10: a 24 vén három dolgot cselekszik; 4, 11: dicsőség, tisztesség, erő; 5, 3: mennyen, földön, föld alatt; 5, 6 és 11: három között közbül. Legyen elég ennyit felsorolnunk, mert így megy ez a Jelenések könyvének csaknem minden fejezetén át.

A hármas szám ilyen alkalmazásának felel meg gyakran annak 20-al, 100-zal, 1000-rel, 10- és 100,000-rel való többszörözése is. A 30 ott jelenik meg, ahol valamely hosszabb időtartam megjelöléséről (4 Móz. 20, 29; 5 Móz. 34, 8), valamely átadandó nagyobb összegről (2 Móz. 21, 32; 3 Móz. 27, 4; Zak. 11, 12. 13; Máté 26, 15), vagy az emberek valamely nagyobb számáról (Birák 10, 4: 12, 9. 14; 14, 11; 20, 31. 3. 9; 1 Sám. 9, 22; Jerém. 38, 10) van szó. Valamely már jelentékeny nagy, de, természetesen, nem mindig pontosan vett összegre vagy tömegre utal a 300-as szám, pl: 1 Móz. 45, 22; Birák 7, 7; 15, 4; 2 Sám. 23, 18; 1

Kir. 11, 3; Eszter 9, 15; még magasabb fokozatra mutat a 3000-es szám, pl: 2 Móz. 32, 28; Birák 16, 27; 1 Sám. 13, 2; 24, 3; 1 Kir. 4, 32; 2 Krón. 25, 13; 29, 33; Csel. 2, 41. A 30,000 mint a harcosok létszáma fordul gyakran elő, pl: Józsué 8, 3; 1 Sám. 4, 40; 2 Sám. 6, 1. Ide sorolható még a 30.000 robotos (1 Kir. 5, 13), harci szekér (1 Sám. 13, 5), áldozati állat (2 Krón. 35, 7). És végül, mint legmagasabb fokozat, a 300.000, Izráel fiainak s a harcosoknak létszáma (1 Sám. 11, 8; 2 Krón. 17, 14; 25, 5).

(Folytatjuk.)

Egyház

„Pásztorkodás“.

Öszinte örömmel olvastam e lap 30-dik számának hasonló című vezércikkét, mivel engem is régen foglalkoztató gondolatok jutnak benne — ha jól sejtem, egy igazi „világi pap“ tollából — találó kifejezésre. Szerencsések vagyunk, hogy vannak ilyen világi papjaink is, kik kezüket állandóan korunk és egyházi életünk ütőerén tartva, éles látással reá mutatnak azokra a szükségekre, melyekkel a kettő között képződő veszedelmes szakadékok még könnyedén áthidalhatók. Mert bizony lelkészi tollból kikerülő hasonló tartalmú cikk könnyen annak a veszedelemnek lehet kitéve, hogy a pietizmus vádjával agyon dorongolva, egy fölényes gesztussal napirendre térnek fölötte talán legelső sorban is azok, kiknek pedig különösen szükségük lenne az effajta vészkiáltások megszívlelésére. Ne aggassa azért cikkíró, hogy esetleg érzékenységeket sért, mert rendszerint a betegeknek kellemetlen, ha olyan betegségről beszélnek előttük, amiben ők is szenvednek. Annak a betegségnek pedig, miről cikkíró szól, talán a legradikálisabb gyógyszere, ezeknek az érzékenységi sebeknek minél gyakoribb felszagatása.

Egyik-másik lelkészársam előtt már többször kifejeztem annak helytelenségét, hogy mi hivatalos tevékenységünket a szószéki és adminisztrációs teendők elvégzésével kimerítettnek tekintjük, mert „ma már nem köti le a vallásosság úgyannyira a lelkeket, hogy önként keresgessék az életvizének forrását, ma már oda kell őket vezetni“. Ez e vezetés pedig hogyan történhetne másként, ha nem a belmisszió intenzívebb gyakorlása útján. Ennek korszerű szükségességét érezték meg azok a lelkészeink, kik a hivatottságot — egyes szélsőségeiktől eltekintve — éppen a belmisszió gyakorlásában látják kidomborítva.

Mint Ravasz L. írja: „Nekünk nem olyan papokra van szükségünk, akik olimpiai fönséggel trónolnak az akadémiákon megtanult dogmatikai ismeretek széna-boglyája tetején, vagy pedig szent megvetéssel és szent ostobasággal elzárkóztak a világtól, hanem olyanokra,

akik együttéreznek, együtt szenvednek a XX. század emberével és akiknek minden idegszáluk ennek a vívódó kornak elevenjébe fut“. Jaj annak, aki nem érti meg korának kiáltó szavát!

Mit ér a legpedánsabb adminisztráció is, ha amellet hasonló lesz egyházunk ahhoz a külsőleg nagy gonddal ápolt testhez, melyben belül halálos féreg foga rág! Ha az egyházunk testét alkotó sejtek gondozás hiányában egymás után elhalnak, bizony felő, hogy eljön az idő, amikor a test alkotmánya is egyszer csak megroppan. Ezeket az elhaló sejteket kell nekünk ismét élőkké varázsolnunk, ezekbe kell újólá hitet ébresztenünk. Mivel pedig csak szilárd meggyőződésen alapuló hittel vagyunk képesek másokban is hitet ébreszteni, a lelkészeket kell első sorban *előhitűekké* nevelni, ami már a theologiai képzésnek a feladata. Oda kell hatni, hogy a theologiai tanulmányokkal érdeklődést is tudjunk ébreszteni a hallgatókban, ami őket gondolkodásra indítsa, hogy így hitük az *egyéni meggyőződés* rendíthetetlen fundamentomára építtessék fel. Mert bizony az a hit, mit csak azért vallunk, mivel apáinktól örököltük: *holt hit* és a haldokló lelkek megelevenítésére egyáltalán nem alkalmas.

A másik szükségesség — ami szintén a theol. képzés körébe tartozik — a *lelkipásztorságra* való nevelés. Különben ennek a szükségnek a megértését bizonyítja a debreczeni egyetemen szervezett belmissziói tanszék felállítása is, ami — hisszük — már a közel jövőben fogja is a pásztorkodás terén jótékony hatását éreztetni. Mert a gyakorlati életre nevelés nélkül a lelkészi pálya meglehetősen sikamlós, melyen a helyes egyéni érték hiányában — sajnos — sokan a népszerűsködés könnyen elmerítő örvényébe siklanak.

Sőt nagyon helyes volna időnként maguknak a lelkészeknek kötelező összejövetele is, amelynek tárgyát a hitélettel kapcsolatos fontosabb gyakorlati kérdések megbeszélése képezné, ami — úgy hiszem — megteremné a maga — a gyülekezeti hitélet felvirágoztatására is alkalmas áldásos gyümölcsét minden arra fogékony lélekben.

Szutor Jenő.

Közélet

Az úrnapi kérdéshez.

Vettük és közöljük a következő értesítést:

Dunamelléki Püspök. 1225—1917.

Az úrnapi hivatalos istenitisztelek tárgyában kelt belügyminiszteri rendelet egyházi gyűléseinket és értekezleteinket élenken foglalkoztatván, kötelességszerűleg közlöm Püspök társaimmal és egyházi lapjainkkal, az ez ügyben tett felterjesztésemre Sándor János belügyminiszter úrtól folyó évi június hó 12-én nyert felvilágosító választ, szíves tudomás és közlés kérelmével a következőkben:

„Magyar Királyi Belügyminiszter. 19.031. eln. sz. Hivatkozással folyó hó 5-én 1130. sz. alatt kelt nagybecsű átiratára, van szerencsém Méltóságodat értesíteni, hogy 13665—1917. eln. sz. a. kelt intézkedéssel csupán a budavári koronázó főtemplomban tartandó istentiszteletek sorrendjét közöltem — tudomás végett — a főispánokkal, miniszterelnök úrtól nyert értesülés alapján. Rendkívül sajnálom, hogy ez a közlésem, amely — mint említettem — minden érdemleges rendelkezés nélkül kizárólag az említett főtemplomban tartandó istentiszteletek napjainak felsorolására kívánt szorítkozni, félreértésre adhatott okot és sietek Méltóságodat megnyugtani, hogy ettől az egyszerű értesítést tartalmazó intézkedéstől teljesen távol állott az, mintha — az úrnapi körmenet megemlítésével — a katolikus ünnepi szertartást illetően eddig követett gyakorlatnak bárminő megváltoztatása lett volna tervbe véve. Együttal van szerencsém Méltóságod szíves tudomására hozni, hogy miután az egyházkerületi közgyűlésben megnyilvánult aggályok teljes eloszlására a magam részéről különös súlyt helyezek, — egyidejűleg magyarázó rendeletet intéztem a főispánokhoz, amely minden félreértéseknek útját vágja. Felkérem Méltóságodat, hogy ezt az egyházkerületi közgyűlés tudomására hozni szíveskedjék.

Budapest, 1917 évi június hó 12.

Sándor, s. k.“

Atyafiságos ödvözzel.

Budapest, 1917 augusztus hó 1.

Petri Elek,
püspök.

Irodalmi szemle

A magyarországi református egyház egyetemes konventje Budapesten 1917. évi május 31. és június 1—2. napjain tartott ülésének jegyzőkönyve félezer lapos kiadványban megjelent és szétküldetett. Vajha a benne foglalt nemes célzatú határozatok az egyház épülésére válnának.

Az Igehirdető augusztusi (8.) füzetében Sz. Szabó István „A háború negyedik évének küszöbén“, Szücs József „Mikor az utolsó harangot is hadba viszik“ címen elmélkednek azokról a napokról, amelyekről mindnyájan elmondhatjuk, hogy nem szeretjük ezeket. Vasárnapi célra szánt két beszédet írt Beyer Fülöp és Duszik Lajos, míg K. Tóth Kálmán egy eredeti és egy Talmage után szabadon dolgozott prédikációval gyarapította a füzetet. Végül Sz. Szabó J. nyári úrvaesorakor, háború idején alkalmazható gondolatokat közöl. A szeptemberi füzetben vasárnapi (alkalmi) beszédek fognak megjelenni. A szépen virágzó és gyümölcsöző gyűjteményes vállalat egész évi előfizetési díja 12 korona.

A Könyvújság 18—20. tömörített számában közérdekű és tanulságos cikkeket közöl Szimonidesz Lajos A magyar bibliáról. Szinte kedvünk volna szószerint

utánaközölni úgy ezt, mint amit Pusztaföldvári mond el a Prohászka-problémáról. Akik tehetik, olvassák el eredetiben. Az utóbbiból azonban megszívlelés végett ide iktatunk egy már szélesebb rétegekben is erjesztő hatásúvá vált passzust amely illetékesen hangzik: „építő irodalmunk egy jól kicsépeelt nagy szalmakazal, amelyben értékes búzaszem csak elvétve található“. Könyvismertetései tárgyilagosak, kritikája igen gyakran éppen fején találja a szegyet. Ez ok miatt az érdekelt körökben tetszéssel fogadják.

A pápai főiskola értesítőjét az 1916—17. iskolai évről Csizmadia Lajos theologiai és Faragó János főgimnáziumi igazgatók adták ki 149 lapnyi vaskos füzetben. Első cikke az elhunyt I. Ferencz József király emlékezetének van szánva, míg a többi szakaszok a theologiai akadémia és főgimnázium tanulmányi ügyeiről, beléletről és intézményeiről nyújtanak minden részletre kiterjedő alapos tájékoztatást. A theologiai hallgatók száma volt összesen 50, az osztályvizsgálatot tett gimnáziumi növendékek száma 601 volt. A meghirdetett pályakérdések kivétel nélkül meddők maradtak, segélyezésre majdnem negyvenezer koronát fordítottak. A köztartás díja 440 K, az internátus (bentlakás) évi díja 200 K. Az internátus azonban az 1917—18. tanévben, mivel a helyiségeit tanítási célokra kell fölhasználni, nem fog megnyílni.

A szatmárnémeti református főgimnázium 1916—17. évi negyvenhetedik Értesítője Bakcsy Gergely igazgató szakavatott, gondos szerkesztésében öt nyomtatott ívnyi terjedelemmel izléses, csinos kiállításban jelent meg. A tanulók összes létszáma 467 volt. Nagy gondot fordított az intézet a növendékek vallás-erkölcsi és hazafias nevelésére, tanulmányi előhaladására és önképzőkori munkálkodására. Segélyezésre mintegy húsz ezer koronát fordítottak. Szép eredménnyel működtek az ifjúsági egyesületek, kivált az önképzőkör és a konfirmált ifjak egylete. A jövő tanév 1917. szeptember 6-án d. e. 9 órakor nyílik meg.

A kecskeméti református főgimnázium értesítőjét az 1916—17. iskolai évről Katona Mihály igazgató bocsátotta közre mintegy négy nyomtatott ívnyi tartalommal, példás műkiállításban, az intézet dísznyomatú képével ellátva. A kiadványban igen praktikusnak csakis a sensu stricto vett közölni és tudni valók foglaltatnak. „A háború — sajnos — sem erkölcsi, sem tanulmányi tekintetben nem hatott üdvösen az ifjúságra“ (53. l.) „A szülők és társadalom érdeklődését az iskola iránt a nehéz megélhetési viszonyok s a legtöbb családra súlyosodó gyász hátrányosan befolyásolták“ (u. o.) A tanulók létszáma 297 volt a tavalyi 310 tanulóval szemben. A tanárok közül öten hadi szolgálatot teljesítenek. Egészségi és erkölcsi állapot kedvező, vallás-erkölcsi és hazafias nevelés példás volt. A tanárok igen jelentékeny társadalmi tevékenységet fejtettek ki. Még bizonytalan,

vajjon sikerül-e a jövő évben a konviklust felállítani. Ha nem sikerülne is, konviktsi segélyeket osztanak ki. Különösen óvja az Értesítő a vidéki szüléket és gyámokat a helyszerző közvetítőktől.

A többtermelés könyve. Termeljünk többet! Ez a jelszó ma minden téren, a szellemi és az anyagi életben egyaránt. Ilyen címen írt Szomjas Gusztáv egyházmegyei gondnok is e lap folyó évi 2-ik számában egy összefoglaló vezércikket, amelyben arra az eredményre jut, hogy a termelés fokozását leghatásosabban az ismeretek terjesztésével érhetjük el. Az ismeretek terjesztését, a nép felvilágosítását viszont az egyház vezetésre hivatott férfiainak köti lelkére.

A „Termeljünk többet“ jelszó gyakorlati megvalósítását szolgálja — kizárólag a mezőgazdaság terén ugyan — Alvinczy Mihály „A többtermelés könyve vagy A kisgazda tudománya“ című 512 oldalas, a nép értelmi fokához s a gyakorlati kisgazda igényeihez alkalmazkodó újabban megjelent könyve. Az általános tudnivalók című első részben a mezőgazdaság fontosságáról hazánkban, továbbá a kisgazdaság helyes berendezéséről (A föld termőerejének megtartása, belterjes gazdálkodásról) szól. A második részben a mezőgazdasági növénytermelés (a mesterséges öntözés, a telkesítés, a rigolozás, trágyázás fontosságának kiemelésével) különféle fajaival, ú. m. a gabonaneműek, a kapásnövények, a hüvelyesek, s a kereskedelmi és iparnövények és a gyógyszernövények termelésével foglalkozik. A harmadik rész az állattenyésztés területét (ebben a tejgazdaságot) öleli fel. A negyedik részben a gyümölcstermelésről és a szőlőművelésről (a gyümölcsfák nemesítése, a gyümölcs értékesítése és az új szőlőtelepítéséről) szól, külön tárgyalván a must és a bor kezelését. Az ötödik rész a konyhakertészetet és a baromfitenyésztést, külön fejezetképpen pedig a méhészetet tárgyalja.

A könyvet a világosság, könnyen érthetőség és tárgyilagosság jellemzi. Alkalmas arra, hogy a laikusban érdeklődést keltsen, a gyakorlati emberben viszont a hasznos és kiadós újítások iránt való érdeklődést és kedvet fokozza, általában, hogy az annyira szükséges, többtermelést gyakorlatilag valósítsa.

A könyv — mely Lampel könyvkereskedésében Budapest VI., Andrássy-út 21 — 8 koronáért kapható úgy falusi lelkésztársaim privát használatára, mint köz művelődési és olvasóegyletek céljaira jól megfelel.

Hajdu Gyula.

Különfélék

Révész Kálmán kassai lelkész, abaúji esperes köztisztelt nevét és kiváló egyéniségét az elismerés és méltánylás dús habéraival honorálta a kassai buzgó és előkelő gyülekezet e folyó hó 7-én, amikor is

kassai lelképásztorkodásának 25 éves jubileuma volt. Az ünnepség templomi részének bensőséges jellegét nagyban fokozta az, hogy az alkalmi predikációt a jubiláns tudós fia, dr. Révész Imre kolozsvári theologiai tanár tartotta, aki Zsid. 1₉ textus alapján valósággal remekül megfelelt szép missziójának. Thémája volt: A mi igazi örömünk. A gondolat menete pedig ez: A Krisztus öröme — a gyülekezet öröme — a pásztor öröme — maradjatok meg ez örömben! A predikáció előtt Cziáky Endre felsődobszai lelkész, egyházmegyei tanácsbíró könyörgött, az utóimádságot a jubiláns mondotta. Közben magán- és kettősének is volt. E lélekemelő aktus után egyházközségi diszközgyűlést tartottak a jubiláns eredmények méltatása és az iránta érzett tisztelet kifejezése jeléül. Az ő 25 évi működése alatt ugyanis a kassai református egyház vagyona 30,000 korona értékű új alapítvánnyal gyarapodott; a templomot átalakították s új toronnyal díszítették; a parókián tanácsstermet és hivatali helyiséget létesítettek; a hívek lélekszáma megháromszorozódott. Ezek és az ezekkel kapcsolatos többi eredmények a Révész Kálmán bölcs elméjének, lelképásztori prudenciájának és energiájának köszönhetők. Az ilyen életben és példában gyönyörködik az Úr, örvendez a gyülekezet s méltó magának a pásztornak az öröme is. Naményi Gyula főgondnok, Szalay László főispán ennek az örömnél és egyszersmind hódolatuknak adtak kifejezést a kassai egyház nevében azzal is, hogy a jubiláns évi fizetését mostantól kezdve kettőezer koronával emelte a gyülekezete. Ezenkívül briliáns gyűrűt, értékes ezüst dísz tárgyakat is nyújtottak át emlékül a jubilánsnak. Fischer Colbrie Ágoston megyéspüspök levélileg fejezte ki a róm. kath. egyház részéről a református egyházmegye érdemdús esperese iránt érzett nagyrabecsülést. Meczner József egyházmegyei gondnok, Mohr Béla és Homola István evangélikus lelkészek és a kassai volt segédlelkészek nevében Kádár János vizsolyi református lelkész, úgyszintén a program keretén kívül Szlávik Mátyás dr. egyen- egyen a jubiláns általánosan ismert hivatásos buzgóságát, áldásos munkásságát és példás jellemét méltatták. Mi szintén őszinte szívvel és örömmel üdvözöljük a jubilánst, kívánva neki az Úr kegyelméből erőt, kitartást, boldogságot továbbra is mindvégiglen.

Görög keleti ügyosztály is lesz most már a kultuszminisztériumban. Eddig ugyanis egy ügyosztály-

ban kezelték az összes nem római katolikus vallásfelekezetek ügyeit. Most gróf Apponyi Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter a görög keletiek számára külön ügyosztályt szervezett s így a két evangélikus vallásfelekezettel az unitárius, zsidó, baptista vallásfelekezetek maradnak együtt. Ha eddig a vallásfelekezetek ügyét két ügyosztályban kezelték, annak meg volt a számbeli oka. Az ország lakosságának körülbelül fele római katolikus, másik fele más vallású. De ha már a két (szerb és román) görög keleti egyház részére külön ügyosztályt szerveznek, felmerül a kérdés, nem lett volna-e inkább helyénvaló a két evangélikus felekezettel választani így külön, mivelhogy ezeknek hívei nagyobb számmal vannak, mint a görög keletiek.

A zilahi református egyház a reformáció négyszázados évfordulóját, Kádár Géza lelkész buzgólkodása folytán, református óvónőképző-intézet létesítése által kívánja megörökíteni. Ennek az előkészítése már annyira haladt, hogy az egyház érdemdús presbiteriuma és aldozatkész képviselőtestületi gyűlése kimondotta, hogy az I. évfolyamot már most szeptemberben megnyitja. Remélhető, hogy ehhez hozzájárul az erdélyi egyházkerület igazgatótanácsa is és abban az esetben már szeptemberben megnyílik — amint gondoljuk — hazánkban az első református óvónőképző. Felvételre már eddig is sok növendék jelentkezett. Felhívjuk ez ügyre a közfigyelmet.

Kitüntetett tábori lelkész. Pálffy Károly tényleges cs. és kir. tábori lelkészünket a király a Ferenc József-rend hadiékítményes tisztí keresztyével tüntette ki, mellé adván a vitézségi érem szalagjára a kardokat is. Pálffy Károly a budapesti theologia első diákja, majd noldog emlékü Szász Károly püspök titkára volt. Kápláni éveit után azonnal tábori lelkészi szolgálatba lépett. A háború kitörésekor Bécsben teljesített szolgálatot; az olasz háború kitörése óta pedig Laibachban működik fáradhatatlan buzgalommal, mint az Isonzo-Armee kötelékébe tartozó tábori lelkészek ügyeinek referense s azok vezetője. Már előbb megkapta a „Pius Meritis“ keresztyet. Kitüntetése felett őszintén örvendenek mindazok, akik ismerik s tapasztalják áldásos és önfeláldozó munkásságát. Néki mi is szívből gratulálunk!

Felhívás. A bihari egyházmegyei lelkészi özvegyek szíves figyelmét felhívom, hogy a néhai özv. Baross Gáborné 4000 koronás alapítványának ez évi kamata elnyeréséért az életkort, anyagi helyzetet, bármely forrásból és címen élvezett segély összegét az

illetékes lelkész bizonyítványával igazoló melléklettel fölszerelt kérvényt legkésőbb folyó évi augusztus hó 25-ig az esperesi hivatalhoz, Nagyvárad, küldjék be. A fölvétel joga az egyházmegyei közgyűlést illeti s a fölvett özvegy az alapítvány kamatát két évig élvezheti. Sulyok István esperes.

Lelkészcseréltetés. A *sényői* egyház. (Középsza-boles) a halálozás által megüresedett lelkészi állást, meghívás útján, 1917 július 29-én, egyhangú szavazással Kiss József *révaranyosi* lelkésszel töltötte be. Áldás a meghívókon és a meghívotton...

Lelkész beiktatás. Megható egyházi ünnepségben volt része az elmúlt hó 8-án a kisharangláb református gyülekezetnek. Bakesy László világi kiküldött és a nagyszámban megjelent környékbéli lelkészek jelenlétében, e napon iktatta be Szutor Jenő nagylónyai lelképásztor, állásába Pói József odavaló segédlelkészt. A zsúfolásig megtelt kicsiny templom minden hallgatójakönnyes szemekkel hallgatta végig Szutor Jenő beiktató lelkész arra az alkalomra írott beszédét, majd a Biblia átadása után, maga az új lelkész lépett a szószékre, hogy először beszéljen híveinek, mint új lelképásztor. Beszéde úgy evangéliomi tartalmával, mint kitűnő előadásával maradandó hatást gyakorolt a hallgatóságra. Istentisztelet után presbiteri gyűlés volt. Ezt követte a társas ebéd, melyet a hívek áldozatkészsége és új pásztoruk iránt érzett szeretete tett minden résztvevőre nézve emlékeztessé. Az Istennek a kegyelme tartsa fenn és tegye mindkét részen állandóan hatékonyá, élővé e szeretetet.

Tartalom: Kálvinista öszintesség. — Tárcza: A bibliai számok és a Kabbala. (Folytatás.) — Szutor Jenő, „Pásztorokodás“. — Közélet: Petri Elek: Az úrnapi kérdéshez. — Irodalmi szemle. — Különlék. — Hivatalos értesítő. 32. szám.

Pályázat.

A tiszadobi református egyház (Szabolcs m.) helyettes tanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetése havonként: 100 kor. és lakás. Tanév 8 hónap. Köteleesség: 2 közép osztály tanítása. Pályázhatnak tanítók, tanítónők, tanítójelöltek és óvónők. Pályázatok a református lelkészi hivatal címére küldendők augusztus 25-ig.

Tiszadob, 1917 július 26.

Tóth Lajos,
református lelkész.

Pályázat.

A tiszaföldvári református egyház presbyteriuma pályázatot hirdet az 1917—18. iskolai évre helyettes tanítói állásra. Kötelesség: I—II. vegyes osztály vezetése az egyházkerületi tanterv szerint, az összes egyházi jegyzői teendők elvégzése, a hadba vonult és eltűnt kántor helyettesítése annak visszatértéig, vagy elhalálása esetén az állás betöltéséig. Fizetése: tanításért 10 hónapra 800 korona és 250 korona lakpénz, jegyzőségért évi 60 korona, kántori teendők elvégzéséért évi 150 korona és a stóla, mely 400—500 koronára értékelhető. Orgonázni tudás fitanítóknál megkívántatik, ami a kérvényben kiüntetendő és bizonyítandó. Pályázhatnak okleveles tanítók, tanítónők, esetleg nyugdíjasok. Férfi pályázó katonai mentességét igazolni tartozik; nő pályázó a helyettes kántorságra igényt nem tarthat. Pályázatok alulírott iskolaszéki elnökhöz adandók be augusztus 18-ig. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó.

Tiszaföldvár, (Jásznagykunszolnok vm.) 1917 július 30.

Gaal István,

h. református lelkész, iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A lövöpetri református egyháznál helyettes tanítói állásra pályázatot hirdet. Ez állásra nők is pályázhatnak, kik nem köteleztetnek éneklésre. Kötelessége VI oszt. tanítása, férfi tanítók éneklés végzése. Fizetés havonként 100 korona és lakás. Pályázati kérvények aug. 20-ig adhatók be a lelkészi hivatalhoz. Az állást szeptember 1-én el kell foglalni.

Nagy Kálmán,

református lelkész.

Pályázati hirdetés.

A hetei református egyház presbiteriuma hősi halál folytán megüresedett kántor-tanítói állásra pályázatot hirdet.

Javadalom: 1. Lakás kerttel. 2. Hét kat. hold föld jövedelme 3. Kézpénz az egyház pénztárából negyedévi előleges részletekben 590 korona. 4. Megfelelő államségély.

Kötelesség: Hat vegyes osztálynak és ismétlősöknek tanítása egyhker. tanterv szerint. Kántori teendők ellátása.

Pályázati kérvények augusztus hó 20-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők, (Hete, u. p. Tarpa, Bereg m.) Állás szeptember 1-én elfoglalandó.

Hete, 1917. évi július hó 18-án.

Zámbory Sándor,
református lelkész.

Pályázat.

A pircsei (Szabolcs megye) református egyház I—VI. oszt. vegyes elemi népiskolájában helyettes tanítói állásra pályázatot hirdet. Fizetése az egyház pénztárából havonként egy száz korona, lakás természetben és stóla.

Kötelessége: a mindennapi és ismétlőiskolában e. ker. tanterv szerint tanítás, kanonikus órákon, lelkész akadályoztatása esetén, katedrai szolgálat. Képezdészek, nőtanítók és óvónők is pályázhatnak.

Jelentkezések augusztus hó 26-ig a református lelkészi hivatalhoz küldendők.

Református egyház.**Jubileumi könyvujdonságok.**

Határmegyén. Egyházi beszédek és imák a reformáció négyszázados évfordulójára. Irta: *Paulik János* nyír-egyházi ev. lelkész. Ára 60 fillér. Portóra 6 fillér küldendő.

Öt prédikáció a reformáció négyszázadik emlékére. Elmondott *Kecskeméthy István, dr. Kenessey Béla, dr. Ravasz László, dr. Révész Imre* és *Nagy Károly* által. Ára bérmentve 2 korona 20 fillér.

Erős várunk nekünk az Isten. Emlékfüzet a reformáció 400 éves évfordulójára. Az iskolákban tartandó emlék-ünnepélyek teljes programjával. Irták: *Szeghalmi Gyula* és *Tóth József*. Ára 64 fillér. Portóra 6 fillér küldendő.

Das Buch der Reformation. Herausgegeben von *Karl Kaulfuss-Diesch*. 139 képpel. Ára kötve 10 korona 40 fillér.

Der deutsche Luther von *D. Hermann Petrich*. Ára 2 K 90 fill. Portóra 15 fillér küldendő.

Die deutsche Reformation von *D. Hermann Petrich*. Ára 2 K 90 fill. Portóra 15 fillér küldendő.

Unser Luther von *Hans Preuss*. Eine Jubileumsgabe der Allgemeinen Evangelisch Lutherischen Konferenz. Ára 1 K 30 fill. Portóra 12 fillér küldendő.

Der Deutsche Reformator D. Martin Luther von *Prof. Dr. J. Schmieder*. Ára füzve 3 K 64 fill., kötve 4 K 80 fill. Portóra 18 fillér küldendő.

Luther in Worten aus seinen Werken von *Martin Rade*. Füzve 6 K 40 fill., kötve 8 kor.

Reformations—Jubelbüchlein für's deutsche evangelische Haus von *Dr. Hermann Mosapp*. Ára 40 fill. Portóra 6 fillér küldendő.

Drei Reformationsfeiern für Kirche, Schule und Familienabende von *R. Eltze*. Ára 80 fill. Portóra 6 fillér küldendő. Azonkívül ajánljuk a következő ujdonságokat:

Mach End o Herr, mach Ende! 24 Kriegsbetstunden. Herausgegeben von *Lic. th. Dr. phil. Julius Boehmer*. Ára 2 K 40 fill. Portóra 12 fill. küldendő.

Die Schriften des Neuen Testaments neu übersetzt und für die Gegenwart erklärt. Herausgegeben von *Proff. D. D. W. Bousset* und *W. Heitmüller*. 3-ik javított, és bővített kiadás. Míg a készlet tart, 8 félkötetben, füzve 28 K 80 fill., 4 vászonkötésű kötetben 38 K 40 fill. kedvezményes áron szállítja:

SCHOLTZ TESTVÉREK könyvkereskedése Budapest, IX., Ferenc-körút 19/4.

Pályázat.

A *biharfélegyházai* (Biharmegye, vasúti állomás Gyapoly 1 klm.) református egyház kántortanítói állására pályázatot hirdet.

Javadalma: az egyháztól 598 korona évi készpénz, 2 öl tűzfa megváltva 60 korona, 4 hold föld haszonélvezete. 3 $\frac{1}{4}$ legelőjog, konfirmációra előkészítésért személyenként 2 korona, ismétlőiskolában fiú növendékek tanításáért községtől 30 korona, tisztességes lakás kerttel, törvényes stóla. Az államtól a törvényes kiegészítés (volt tanítója a II. fizetési osztály 2-ik fokozatába soroltatván, évi 1553 korona államsegélyt élvezett.)

Kötelessége: I—VI. fiú elemi osztályok tanítása a tiszántúli egyházkerület tanterve szerint, kántori teendők végzése, ismétlő iskolások tanítása, egyházjegyzői teendők teljesítése, lelkész akadályoztatása esetén s kánonikus órákon (legatus jár) a templomban helyettesíteni.

Személyes megjelenés az orgonázás és ének-lés bemutatása végett különösen ajánlatos. Az állás szeptember hó 1-én elfoglalandó.

Kellően felszerelt kérvények folyó augusztus 25-ig alulírott református lelkészhez küldendők.

Biharfélegyháza, 1917 augusztus 6-án.

Egei István,
református lelkész.

1—2

Szenzációs ujdonság!!!

Most jelent meg

Dr. Lencz Géza
egyetemi tanár

**Der Aufstand Bocskays
und der Wiener Friede**

című munkája. A debreczeni m. kir. tud. egyetem tudós professzorának eme nagy-értékű munkája több esztendei kutatás alapján a **reformáció jubileumi ünnepére** készült, s habár célja első nagy vallás-szabadsági törvényünk létrejövetelét külföldön is ismeretessé tenni, joggal számíthat a hazai szakkörök figyelmére is.

Ára a 296 oldalra terjedő 20 képpel diszitett kötetnek 10 korona 40 fillér.

MEGRENDELHETŐ :

Hegedüs és Sándor könyvkiadóhivatalában
Debreczen.

A „HANGYA“

a Magyar Gazdaszövetség fogyasztási és értékesítő szövetkezete bármely községbe költségmentesen küldi ki megbízottját, ahol fogyasztási és értékesítő szövetkezetet akarnak szervezni. Mielőtt a mozgalmat megindítanák, forduljanak a kezdeményezők útbaigazításért a „Hangya“ igazgatóságához: Budapest, IX. Közraktár-utca 34. sz. A „Hangya“ kötelékében az 1915. év végén 1300 fogyasztási szövetkezet működött, amelyek összforgalma 60.000,000 korona volt.

Földmivelő népünk erkölcsi emelkedésének és vagyoni gyarapodásának legbiztosabb eszköze a gazdasági szervezkedés. A termelés fejlesztése, az értékesítés kedvezőbbé tétele, a háztartási és gazdasági szükségletek jutányosabb beszerzése csak fogyasztási és értékesítő szövetkezetek útján érhető el.

!! Most jelent meg !!**Baksay Sándor**

összegyűjtött irodalmi dolgozatai. Sajtó alá rendezte Kéky Lajos, kiadta a Kisfaludy-Társaság.
A 3 kötet ára portóval együtt K 25.20.

A gyakori. lelkipendozás.

Írta: Páhy József református lelkész.
Ára portóval K 5.—.

Öt prédikáció.

A 400-ik évfordulóra. Írták: dr. Kecskeméty I., dr. Kenessey B., dr. Ravasz L., dr. Révész I. és Nagy Károly.
Ára portóval K 2.20.

Határmesgyén.

Egyházi beszédek és imák a 400-ik évfordulóra
Írta: Paulik János ev. lelkész.
Ára portóval 70 fillér.

Kaphatók :

Kókai Lajosnál

Budapest, IV., Kamermayer Károly-u. 3.

HIVATALOS ÉRTESÍTŐ.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4998—1917. szám.

**A tiszántúli református egyházkerület Nagytiszti.
Esperesi Karának.**

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A vallás- és közokt. miniszter úrnak folyó évi július hó 26-án 12,103. eln. szám alatt az 1917—18. iskolai évre az iskolába járás kötelezettségének korlátozása, a szorgalmi idő megállapítása és tankötelesek összeírása tárgyában a törvényhatósági közigazgatási bizottságokhoz intézett rendeletét szíves tudomásvétel végett azzal a kéréssel küldöm meg Nagytiszteletűségednek, hogy annak végrehajtását a maga részéről is elősegíteni, a hatósága alatt álló iskolákra nézve annak megfelelően rendelkezni méltóztassék.

Atyafiságos szeretettel vagyok
Debreczen, 1917. évi augusztus hó 1.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

A vallás- és közokt. m. kir. minisztertől.

12,103—1917. eln. szám.

Valamennyi törvényhatósági közigazgatási Bizottságnak.

A törvényen alapuló iskolakötelezettség érvényesítése tekintetében hivatali elődömnök az iskolabajjárás kötelezettségének korlátozása, a szorgalmi idő megállapítása és a tankötelesek összeírása ügyében az elmúlt három háborús esztendőben tett intézkedéseink, a szerzett tapasztalatok alapján, szigorító módosításokat látván szükségesnek, az 1917—18. iskolai évre a következőképen rendelkezem:

1. Az elemi népiskolák mindennapi tanfolyamának I—III. osztályaiban mindazon városokban és községekben, ahol tanító van és tanterem rendelkezésre áll, miként normális időkben, a tanítási év szeptember hó elején kezdődik és június hó végéig tart és az említett osztályokra utalt tankötelesek kivétel nélkül kötelesek az iskolát az egész tanéven át látogatni. Az elemi népiskolák IV—VI. osztályaira utalt tanköteleseket ellenben — az alábbi 2. és 3. pontban említettek kivételével, — valamint az elemi népiskola általános és gazdasági ismétlő tanfolyamára utaltakat csak október hó elejétől május hó végéig kötelezem az iskola látogatására.

2. A törvényhatósági jogú és a rendezett tanácsú

városokban az elemi iskolák IV. osztályainak is szeptember hó elejétől június hó végéig kell működniök s az ezekre utalt tankötelesek az egész tanéven át tartoznak az iskolába járni.

3. A törvényhatósági közigazgatási bizottságok olyan községekben, ahol polgári, vagy középiskola, illetőleg középfokú szakiskola van s abba a helybeli elemi iskolák tanulói jelentékeny számban szoktak átlépni, az elemi iskolák IV. osztályaira és az ezekre utalt tankötelesekre nézve a 2. pont intézkedésének megfelelő működést, illetőleg iskolába-járást saját hatáskörükben elrendelhetik és általában mindazon városokban és községekben, amelyekben a szabályszerű (teljes) szorgalmi idő megrövidítésére semmi kényszerítő okot nem látnak fennforogni, az illető városoknak és községeknek akár összes, akár esetleg csak egyes elemi mindennapi iskoláit az összes évfolyamokban is az egész iskolai éven át való szabályszerű működésre kötelezhetik.

4. A kisegítő iskolákban, valamint a gyógy-paedagógiai intézetekben a tanításnak az egész tanéven át a rendes keretek között kell folynia.

5. Az iparos- és kereskedő tanonc-iskolákra nézve külön szám alatt rendelkezem.

6. A rendelkezésre álló tantermek s más, a népiskolai oktatás céljaira felhasználható helyiségek igénybe vétele, a tanítók és helyettesítők beosztása, a szükséges osztályösszevonások, illetőleg a változó tanítási rendszer, az iskolai internátusok működése, valamint a tanítói személyzet szabadságolásának megszorítása dolgában utalok a 3939—1914. eln. szám alatt kiadott körrendelet 1—4. pontjaiban és az azokat követő részeiben foglaltakra, amely rendelkezéseket ezennel megújítom.

7. Az elemi mindennapi iskola IV—VI. osztályaira, a kisegítő iskolákra és az ismétlő tanfolyamokra utalt 9—14 éves tanköteleseknek a helyi iskolai hatóságok az iskolabajjárás alól a gazdasági, ipari, háztartási és egyéb munkákban való részvétel céljából, ideértve a hadicélokot szolgáló munkálatoakat is, az iskolai év elejétől október hó végéig és május hó elejétől az iskolai év végéig felmentést adhatnak. A közbeeső időszakban a helyi hatóságok felmentést csakis nagyon kivételes esetekben adhatnak, amikor t. i. az illető tankötelesre az otthoni munkában, pl. háztartásban, a gazdasági munkában, állatorzsnél, vagy kenyérkereső ipari, vagy házi ipari munkában a család létfenntartása érdekében feltétlenül szükség van (pl. az apa a harctéren van, vagy már nem él, az anya beteg, más arra való személy nincs a háznál stb.), vagy ha a tanköteles

a felmentés megtagadásával valamely hadicélt szolgáló munkaköréből vonatnék el.

8. Abból a célból, hogy a népiskolák kellő beépítését a fentiekben megszabott keretek között biztosítsam, az 1917—18. iskolai évre a tanköteleseknek az 1907. évi július hó 8-án kelt 2085. eln. sz. utasítás értelmében leendő összeírását mindazokban a községekben, melyekben legalább egy elemi népiskolában rendszeres oktatás folyik és az összes városokban, Fiúmét is beleértve — Budapestre nézve mindazonáltal külön eljárás igénybe vételével — elrendelem.

Minthogy azonban az ezen rendeletem 1—3. pontjai értelmében az elemi népiskolák különböző évfolyamaira utalt tankötelesek iskolalátogatási kötelezettségének időtartama, illetőleg a tankötelesek szorgalmi ideje nem azonos, a tankötelesek összeírását a folyó évi október hó második felére rendelem el. A törvényhatósági közigazgatási bizottságok a tankötelesek összeírása iránt legkésőbb szeptember havi ülésükben tartoznak intézkedni, azokra a községekre, városokra vonatkozólag mindazonáltal, amelyekben az elemi iskolák működését a közigazgatási bizottság ezen rendeletem 3. pontja alapján nem korlátozza, a közigazgatási bizottságok a tankötelesek korábbi összeírását már augusztus havi ülésükben elrendelhetik, erről azonban a szükséges nyomtatványok megküldése érdekében a m. kir. központi statisztikai hivatalt értesíteni tartoznak.

Egyúttal a tankötelesek összeírásának elrendelése kapcsán a tankötelezettség teljesítésének hatóságabb ellenőrzése tárgyában a 4423—1909. eln. számú rendelettel életbeléptetett, az iskolába beíratkozott, illetőleg be nem íratkozott tankötelesek adatait feltüntető s az anyanyelvet és az előbbiekre nézve az osztályok szerinti megoszlást is tudakoló rovatokkal kiegészített A/2. és B/2. jelzésű levelezőlapok kitöltését és a kir. tanfelügyelőkhöz való b. küldését is elrendelem azzal a hozzáadással, hogy a levelezőlapokat nemcsak a rendezett tanácsú városokban és azokban a községekben, amelyekben a tankötelesek ezen rendelet értelmében összeírtnak, hanem a törvényhatósági városokban (Budapesten csak az A/2. lapot) és Fiúmében is ki kell tölteni és az A/2. jelűt legkésőbb a folyó évi október hó 30-ig, a B/2. jelűt pedig november hó 15-ig a kir. tanfelügyelőkhöz be kell terjeszteni.

Budapest, 1917. évi július hó 26-án.

Apponyi.

4303—1917. szám.

Az összes tanintézetek Igazgatóinak.

Az egyetemes konvent folyó évi május hó 31-én és június hó 1-én tartott ülésében hozott 17. számú

határozatával elrendelte, hogy az összes iskolákban Arany és Tompa-ünnepélyek tartassanak a két nagy költő emléke iránt való hódolatnak kifejezéséül. Felhívom ezért az összes tanintézetek igazgatóit, hogy amennyiben ez még meg nem történt volna, Arany, de mindenesetre Tompa-ünnepélyt rendezzenek megfelelő módon folyó évi szeptember hó 17-én, vagy más alkalmas időpontban.

Debreczen, 1917. évi július hó 20.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Kivonat a magyarországi református egyetemes konvent Budapesten, 1917. évi május 31. és június 1—2. napjain tartott ülése jegyzőkönyvéből.

17. sz. Napirend előtt dr. Tüdös István püspök a következő, jegyzőkönyvbe foglalni határozott beszédet mondja :

Főtiszteletű és Méltóságos Egyetemes Konvent !

Tiszteletteljes felszólalásommal két célt szeretnék szolgálni. Az egyik az, hogy a legnagyobb magyar költő, Arany János emléke iránt való hódolatunkat örökítsük meg jegyzőkönyvünkben, születése századik évfordulója alkalmával. A másik pedig az, hogy Tompa Mihálynak ugyancsak születése századik évfordulóját emlék-ünnepély tartásával ünnepeljük meg.

Ugyanis azt vallom, főtiszteletű és méltóságos Egyetemes Konvent, hogy az Arany János emléke iránti hódolatunkkal magunknak szerzünk tiszteséget, akik dicsekszünk és büszkélkedünk azzal, hogy ő közülünk való volt, aki a magyar nemzeti élet aléltsága idején egyházunk egyik veteményes kertjében munkálkodott, akinek egész valláserkölsi világnézlete a mi református hitünk és vallásos igazságaink tiszta és hamisítatlan kifejezése, aki nem szégyenelte az imádkozást, sőt saját fiával együtt e nemzet minden gyermekét imádkozásra buzdította, aki hirdette a lélek örök életét, benne a viszontlátást, a találkozást elhunyt kedveseinkkel, amint maga mondta : „a lélek él, találkozunk“.

Maga az egész élet reánézve az Isten iránta való kegyelmének és szeretetének olyan ajándéka, amelyet szeret, megbecsül, kívánatosá igyekszik tenni oly módon, hogy költői vénájának nagyságával és mélységével, gazdagságával és szédületességével megmutassa : az evangéliom ereje és világossága a nemzet vátesseiben jut tökéletes kifejezésre. Mind a régmúlt időkben való, saját lelki gyönyörködése, mind az e gyönyörködésből másoknak juttatott utólréphetlen szellemi élvezet, mind a messze jövőbe való tekintés, amelyhez a bizalommal teljes reménység kapcsolódik, mind a napi eseményekkel való foglalkozás részéről : amily magyaros, épen olyan bibliás is mindannyiszor, valahányszor alkalom nyílik. S fő-

ként azért vallhatjuk őt közülünk valónak, aki a bibliából és a magyar református énekeskönyvből vette költői genialitásához az első szárnyalást. Méltó azért, hogy az egykori nagykőrösi református professzor emléke iránt való hódolatunkat megörökítsük egyetemes konventünk jegyzőkönyvének lapján, mert dicsőséget szerzett a költő magának és nemzetének, költészetének soha el nem múló szépségeivel, szívet és lelket elevenítő és tápláló igazságaival.

És amikor az Arany János költői nagyságát a magyar közoktatásügyi kormány teljes elismerésre méltóan annyira tudta méltányolni, hogy az összes tanintézetekben Arany-ünnepély tartását rendelte el, egészen érthetőnek és természetesnek méltóztatik ítélni, ha javasolom, hogy ez év szeptember 17-én, vagy más megfelelő időpontban összes református iskoláinkban Tompa-ünnepély tartását rendelje el egyetemes konventünk. Mert Tompa Mihály valóban mindenestől fogva hozzánk tartozott, lelkipásztori állást töltött be s mint ilyen szerzett fényes nevet, hagyott hátra gazdag örökséget s követésre méltó példát. A természet legfőbb ékességeinek, a virágoknak megszemélyesítésével, abban az időben, amikor magát az eltiport magyarnak kisírnia sem volt szabad, allegóriáival a nemzeti közérzetet tolmácsolásával, a templomi szöszékhez méltó, mélyen járó, élő hittel, bizalommal és reménységgel teljes hitigazságokkal s tiszta bölcseséggel gazdag egyházi beszédekkel, gyönyörűséges népdalaival az Úrnak nemcsak hivatalos, de méltó szolgálója is volt, aki építette s terjesztette lelke eszményeivel s az evangéliom világosságával az Isten országát.

Azt gondolom, főtiszteletű és méltóságos egyetemes konvent, hogy a Tompa-ünnepély tartásának elrendelésével építeni fogjuk Isten országát s ezzel legkedvesebb kötelességeink egyikét a legjobban teljesítjük.

Tisztelettel kérem felszólalásom célzatát mindkét irányban méltányolni.

„Egyetemes konventünk mélyeséges érzések között fejezi ki hódolatát Arany János halhatatlan emléke iránt, hálát adván a Gondviselésnek, hogy adta őt nekünk s velünk együtt az egész magyar nemzetnek, hogy lenne fénylő csillagunk, útmutatónk a sötét éjszakában, biztatónk a megpróbáltatások között, táplálónk a lelkeikben azzal a csodálatos költői erővel, amelyet csak a kiválasztottak nyernek az Örökkévalótól. Méltó büszkeséggel tekint Arany Jánosra az egész magyar református egyház, amelynek kebelén született, amelynek egyik iskolájában sáfárolkodott az igazak hűségével s amelyet ő maga nagy lelke minden szeretetével magához ölelt életének minden idejében. S ugyanilyen érzésekkel emlékezik meg egyetemes konventünk Tompa Mihályról, a költő református papról is, akinél a lant és biblia

teljes összhangban érvényesült a legnagyobb cél: Isten országa és a haza építése érdekében. Minden dicsősége, minden költői érdeme a fényugarak dús kivejét ontotta magyar református egyházunkra, amely soha el nem múló szeretettel s ragaszkodással emlékezik meg az Isten kegyelméből való nagy költőpapról! A két nagy költő emléke iránt való hódolatnak kifejezéseül elrendeli egyetemes konventünk, hogy ahol református tanintézetünkben még nem volt Arany-ünnepély, ilyen okvetlenül tartassék s továbbmenőleg ez év szeptember 17-én, vagy más megfelelő időpontban Tompa-ünnepély rendeztessék minden református iskolánkban. A halhatatlanok emléke eleveníti a késő utódokat is!”

A kivonat hitelül:

Budapest, 1917 június 15.

Dr. Benedek Zsolt,
egyetemes konventi
tanácsos.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5139—1917.

Pályázat.

A Nagy József-féle 1000 (egyezer) koronás alapítványra, midőn az alapító-oklevél a) pontja értelmében pályázatot hirdetek, szükségét látom annak, hogy a pályázni óhajtok tájékoztatása végett idézzem az alapító-oklevél vonatkozó pontját: „... oly ifjak segélyeztessenek, akik a debreczeni főiskolában bevégezvén a felsőbb tudományokat, a lelkész- vagy tanári pályára külföldi országokban s akadémiákban is igyekeznek magukat tovább képezni... Kellékek: hogy a pályázó magyar és református legyen s a felsőbb tudományokat a debreczeni főiskolában végezte; kitűnő észtehetség és jellem, életpályája lelkészi vagy tanári hivatal legyen. Latin, görög, német, francia nyelveket értse“.

Pályázati kérvényhez csatolandók:

1. Születési anyakönyvi kivonat.
2. Pályavégzettséget igazoló okmány.
3. Kitűzött életpályára vonatkozó nyilatkozat.
4. Nyelvismeret bizonyítása.

Felszerelt kérvények folyó évi augusztus hó 20-ig hivatalomhoz küldendők be.

Kelt Debreczen, 1917 augusztus 5.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

A komádi református egyházban egy tanítói állásra, melynek évi javadalma három jó szobából, konyhából, kamarából, pinceből, istállóból, sertés- és aprójószág ólból, udvarból s két udvari kertből álló lakáson kívül 1668 koronára van a javadalmi jegyzőkönyvben értékelve; de az e javadalomhoz természetben adott 25 kat. hold földnek 1005 koronára értékelt jövedelme az utóbbi években nem jött be teljesen. (Újabb értékelés talán 1918-ban lesz.) Az egyház ez 1005 korona befolyásáért felelősséget nem vállal. Mint-hogy a földfizetéssel sok gond, baj van: ez állásra csak férfi tanító alkalmazható. Tanítónök pályázata csak esetleg áthelyezés által történhető betöltés után megürülő államsegélyes állásnál lenne figyelembe vehető.

A pályázatok 1917 augusztus 25-ig a komádi református lelkészi hivatalhoz küldendők az összes okmányokkal együtt. Csak okleveles református vallású tanítók pályázhatnak. Oklevél nélküliek legfeljebb oklevelesek hiányában s helyettesül alkalmazhatók. Az állás ez évi szeptember 1-sején elfoglalandó s a megválasztott köteles lesz a presbyterium által rábízott osztályokat a tiszántúli református egyházkerület tanterve szerint vezetni s az elődje által ültetett fák árában 25 koronát az özvegy részére megfizetni.

Pályázat.

A nagyszalontai református egyház pályázatot hirdet 4 fiú és 1 leány tanítói állásra. Javadalom minden állásnál a törvényszerű, részint az egyháztól, részint az államsegélyből. Két állás fizetésének egy részét 6—6, egynek pedig 14¹/₂ kat. hold föld képezi. Kötelesség a presbyterium által kijelölt osztály vagy osztályok vezetése a tiszántúli egyházkerület által kiadott Tanterv és Szervezet alapján.

Pályázhatnak okleveles református vallású, több évi gyakorlattal bíró férfi tanítók. Egyik fitanítói állást elfogadó tanítónak kötelessége az állandó orgonista-kántort szükség esetén úgy a templomban, mint a temetéseken helyettesíteni, ez utóbbi alkalmakkor a presbyterium által megállapított díjért. Erre az állásra pályázók próba-énekelés és orgonázás végett aug. 26-án d. e. 8 órakor megjelenni tartoznak s a megválasztott úti- és ellátási költségeit a presbyterium visszatéríti.

Pályázati kérvényeket aug. 20-ig a református iskolaszékhez (Nagyszalonta, Bihar m.) kell beküldeni.

Az állások szeptember 1-én elfoglalandók.

Református Iskolaszék.

Pályázat.

A nyírlövői református egyház pályázatot hirdet a megüresedett kántor-tanítói állásra.

Javadalom: I. jó karban levő lakás kerttel. II. Az egyház pénztárából 158 korona negyedévi előleges részletekben. III. Szabályszerű stóla. IV. Megfelelő államsegély.

Kötelessége: I—VI. osztályú vegyesiskola tanítása, kántori teendők végzése, ismétlők oktatása, lelkész akadályoztatása esetén s kanonikus órákon az istenítésztelet végzése. Egyházi jegyzőkönyv vezetése.

Pályázhatnak okleveles férfitanítók. A pályázók teljesen felszerelt kérvényeket augusztus hó 31-ig a lelkészi hivatalhoz küldjék be.

Állás azonnal elfoglalandó.

Nyírlövő, u. p. Pap, Szabolcs m. 1917. év augusztus 6.

Veress Sándor,

református lelkész, iskolaszéki elnök.

Pályázat.

A biharkeresztesi református egyház pályázatot hirdet két tanítói állásra.

Fizetések:

I. A lemondás által megüresült tanítói állás javadalma javadalmi jegyzőkönyv értékelése szerint összesen 1170 korona 40 fillér, törvényszerű kiegészítés az államtól.

Szabad lakás és belső félkert.

II. Az újonnan szervezett tanítói állás javadalma:

1. Egyháztól évi 100 korona negyedévenként előre fizetve.

2. Lakbérbe 240 korona.

3. Államsegély, havi előleges részletekben.

Kötelességek: az iskolaszék által évenként megjelölendő tanosztályok, egyházkerületi tanterv szerinti tanítása. Férfitanítók előnyben. Nők is pályázhatnak.

Okmányokkal felszerelt pályázatok folyó, évi augusztus hó 25. napjáig alulírotthoz küldendők.

Biharkeresztes, 1917 augusztus 7.

Szigeti Elek,
református lelkész.

Helycsere hirdetés.

A felsőjózsa lelkész cserélni óhajt más hasonló vasuti állomással bíró hellyel. Gyermekeiket Debreczenben neveltetőknek e hely nagyon előnyös. Szíves megkeresések a felsőjózsa református lelkészi hivatalhoz küldendők.